

Vključenost socialnih partnerjev v evropski semester: posodobitev za leto 2016

Uvod

Evropski semester je ključna sestavina ekonomskega upravljanja v Evropski uniji, katerega cilj je usklajevati davčne in ekonomske politike držav članic. Čeprav v določbah o evropskem ekonomskem upravljanju vloga socialnih partnerjev v postopku ni opredeljena, jih evropske institucije štejejo za ključne akterje in pozivajo k njihovi večji vključenosti. Sodelovanje socialnih partnerjev je bistveno za povečanje odgovornosti za evropske politike in zagotavljanje njihovega smiselnega izvajanja, kot je priznано v smernicah za zaposlovanje.

Ozadje politike

Vključevanje nacionalnih socialnih partnerjev v evropski semester se postopno razvija že od uvedbe teh prizadevanj leta 2010 in se je v zadnjih letih nekoliko izboljšalo. Kljub temu pa je bila v letnem pregledu rasti za leto 2015 poudarjena potreba po okrepitvi vloge socialnih partnerjev v ekonomskem upravljanju na evropski in nacionalni ravni. Na konferenci na visoki ravni „Nov začetek za socialni dialog“, ki jo je 5. marca 2015 organizirala Evropska komisija, je bilo napovedano, da bodo poročila o državah za leto 2015 objavljena prej, da bodo imeli socialni partnerji in vlade več časa za razprave o nacionalnih reformnih programih (NRP).

Na podlagi priporočil v poročilu petih predsednikov, objavljenem junija 2015, je Komisija oktobra 2015 predlagala, da se postopek evropskega semestra prenove in da se spodbuja večja vključenost socialnih partnerjev v pripravo nacionalnih reformnih programov. Medpanožni evropski socialni partnerji (ETUC, BUSINESSEUROPE, CEEP in UEAPME) so 26. in 27. januarja 2016 sprejeli skupno deklaracijo, v kateri so poudarili, kako pomembno je, da so socialni partnerji vključeni v evropsko ekonomsko upravljanje in evropski semester. To deklaracijo so 27. junija 2016 podprli s štiristransko izjavo, ki sta jo podpisala tudi Evropska komisija in Svet Evropske unije.

Ključne ugotovitve

V večini držav članic vključevanje socialnih partnerjev v evropski semester poteka razmeroma gladko. V številnih državah članicah so se postopki za vključevanje socialnih partnerjev izboljšali. Vendar še vedno ostajajo bistvene razlike v rezultatih v smislu kakovosti in učinkovitosti vključevanja socialnih partnerjev v postopek evropskega semestra.

Na splošno socialni partnerji niso poročali o pomembnih spremembah glede njihove vključenosti v pripravo in sprejemanje nacionalnih reformnih programov v zadnjih dveh ciklih evropskega semestra. Ta ocena vključuje države, v katerih je bil postopek že v izhodišču nezadovoljiv. Poleg tega so še vedno možnosti za bolj institucionaliziran pristop k vključevanju socialnih partnerjev v evropski semester, še posebno v državah članicah, kjer za to trenutno ni poskrbljeno.

Čeprav so socialni partnerji v nekaterih državah poročali o nekaterih izboljšavah različnih vidikov postopka vključevanja, so drugi izrazili zaskrbljenost, da se je v ciklu 2016 poslabšal. Navedeni razlogi za to negativno oceno so različni in bi jih morali spremljati podrobnejši podatki o okoliščinah. Poleg tega imajo socialni partnerji v isti državi članici včasih različna mnenja.

V nekaterih državah članicah se socialnim partnerjem zdi, da je njihova vloga zgolj informativna in ne posvetovalna. Poročajo, da med obsežnejšimi posvetovanji, ko lahko izrazijo mnenje in delijo pisna stališča, ne pride do pravih izmenjav med socialnimi partnerji in vlado. Za večino socialnih partnerjev ta postopek ne predstavlja pristnega posvetovanja – za razliko od postopkov, v katerih lahko sodelujejo v okviru socialnega dialoga na nacionalni ravni.

Mnenja socialnih partnerjev niso dovolj vidna

Število mnenj socialnih partnerjev, ki jih uradno priložijo končnim nacionalnim reformnim programom, se je povečalo v primerjavi z obdobjem 2011–2014. Vendar je ta seznam še vedno prekratek, pri čemer vse prakse za doseganje tega ne sledijo istemu učinkovitemu vzorcu.

Večina socialnih partnerjev meni, da njihova mnenja sicer na nek način vplivajo na nacionalne reformne programe, toda le do neke mere. Za to dojemanje krepitve vpliva je mogočih veliko različnih (tudi mešanih) razlag, saj na uspeh postopkov močno vplivajo nacionalni sistemi odnosov med delodajalci in delavci ter strukture in prakse socialnega dialoga.

Potrebna je bolj celostna vključenost

Količina časa, namenjenega posvetovanju s socialnimi partnerji, se je v nekaterih državah članicah rahlo povečala. Toda socialni partnerji vseeno poudarjajo, da so potrebne dodatne izboljšave, da bi bili bolj vključeni v postopek evropskega semestra. Želijo, da bi bilo čim več časa namenjenega razpravi in da bi se v cikel evropskega semestra vključili že prej.

Postopki v nekaterih državah članicah lahko vključujejo socialne partnerje v več točkah postopka evropskega semestra, kar pomeni, da začnejo sodelovati prej in mnenja izmenjujejo v različnih fazah.

Komisija ima zdaj dejavnejšo vlogo

Evropska komisija ima predvsem zaradi imenovanja uradnikov, pristojnih za evropski semester, dejavnejšo vlogo, saj obvešča socialne partnerje in deležnike o poteku evropskega semestra.

Smernice politike

- Glede na osredotočenost predsednika Komisije Jeana-Clauda Junckerja na vključenost socialnih partnerjev in štiristranski dogovor o novem začetku socialnega dialoga bi morale tesnejše medinstitucionalno usklajevanje med nacionalnimi vladami, socialnimi partnerji in Evropsko komisijo prispevati k večji učinkovitosti evropskega semestra. Primerna vključenost zajema sledljive pristne razprave in izmenjavo mnenj. To ne bi smela biti birokratska formalnost, temveč način za skupno krepitev legitimnosti, povečanje sodelovanja socialnih partnerjev ter usmeritev k boljšim in ustrežnejšim reformam.
- Odgovornost za postopek in rezultate, porazdeljena na vse vključene akterje, bi morala biti zaželen cilj usklajevanja politik evropskega semestra. Poudarila bi tristransko razmerje in usklajevanje med glavnimi akterji. Ta možnost bi morala upoštevati nacionalne posebnosti v socialnem dialogu in avtonomijo socialnih partnerjev.
- K boljši vključenosti socialnih partnerjev bi lahko prispeval pristop celotnega cikla, ki je sestavni del same narave evropskega semestra. Ta pristop letnega cikla bi lahko narekoval časovni okvir in faze za sodelovanje socialnih partnerjev. Če bi se socialni partnerji čutili bolj vključene v potek dogodkov v različnih fazah postopka in ne le med enkratnim terminom za pregled nacionalnih reformnih programov, bi to okrepilo njihovo odgovornost za rezultate.
- Preglednost in odgovornost bi lahko pripomogli k socialnemu upravljanju postopka. Mnenja, ki jih socialni partnerji izrazijo med posvetovanjem o nacionalnih reformnih programih, bi lahko bila bolj vidna zainteresiranim stranem in državljanom.
- Boljše razporejanje časa med celotnim postopkom bi pripomoglo k večji kakovosti splošne vključenosti socialnih partnerjev ter izboljšalo preglednost in socialno upravljanje evropskega semestra.
- Če bi vključenost razširili na celoten postopek, bi okrepili zaupanje in izboljšali razumevanje enotnih mnenj ter hkrati prispevali k vzpostavitvi institucionalnih in tehničnih zmogljivosti v organizacijah, ki trdijo, da jih nimajo.
- Čeprav bi morali pri vključevanju socialnih partnerjev spoštovati nacionalne prakse, bi k večji učinkovitosti postopka prispevala uporaba priznanih standardov za obveščanje in posvetovanje, kot jih opredeljuje delovno pravo EU.
- Teme, v obravnavo katerih so vključeni socialni partnerji, bi se lahko še razširile in prerasle okvire strogo zaposlitvenih in socialnih vprašanj, saj druge politike in reforme z njimi niso le tesno povezane, ampak nanje tudi močno vplivajo.

Dodatne informacije

Poročilo *Vključenost socialnih partnerjev v evropski semester: posodobitev za leto 2016* je na voljo na spletnem naslovu www.eurofound.europa.eu/publications.

Za dodatne informacije se obrnite na uradnika za raziskave Ricarda Rodrigueza Contrerasa na e-naslovu: rrc@eurofound.europa.eu